

КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР
Інформаційно-бібліографічний відділ ЦБ

Цикл «ВОНИ ПРОСЛАВИЛИ КРИВБАС»

ЗНАКОВИЙ СВІТ БОРИСА КУНОВСЬКОГО

Рекомендаційний список літератури
до 90-річчя від дня народження
Бориса Куновського

Знаний у багатьох країнах світу митець, неперевершений майстер екслібрису та гравюри, колоритний живописець, який працював в техніках ксилографії, ліногравюри, пластики, Борис Павлович Куновський мешкав у своєму будиночку на тихій вулиці старого рудничного селища неподалік станції Роковатої. Жив, як і кожен справжній митець, оминаючи повсякденну метушню й буденну дріб'язковість життя, усамітнюючись у благословенній тиші своєї творчої майстерні. Стіни майстерні художника дихали тишею і трішки — лісом. Вони не тільки, як кажуть, «допомагали» господарю, але й зачаровували гостя, який потрапляв у воістину незвичну майстерню-музей. Це відчуття створювали не тільки роботи майстра, але й давнє «вольтер'янське» крісло, книги, квіти, різці, пензлі, палітра і знову — квіти, квіти...

Народився Борис Павлович на Криворіжжі 10 червня 1927 року. Дитинство та юність пройшли в селі Зеленому. Малювати почав рано, але після школи на життя треба було чимось заробляти, й він вступив на геологічний факультет Криворізького гірничорудного технікуму, життя в якому набуло нових якостей. Самодіяльні артисти технікумівського драмгуртка поставили «Наталку Полтавку» та «Сватання на Гончарівці».

Партії Возного та Стецька грав і співав Куновський. Він же виготовив всі колоритні декорації для спектаклів, маючи природний хист художника. Саме тоді, після шаленого успіху, Куновського запрошували в наш міський драматичний театр працювати.

Коли готували дипломні проекти, Куновського звалив перший інсульт. Для роботи в шахті молодий спеціаліст виявився непридатним. Прилаштували Бориса Павловича в Тресті «Ленінруда» диспетчером. Та жага до малювання не полишала його, й 1958 року, маючи вже сім'ю та двох доньок, Борис Куновський поїхав вступати до Московського поліграфічного інституту на факультет художнього оформлення книг і журналів. Мріяв бути мультиплікатором. Творчі плани, окриленість, мрії і задумки, талановиті викладачі, виставки, - так багато вражень! Але закінчити престижний вуз завадила тяжка хвороба — другий інсульт. Після довгого лікування в столиці надії продовжувати навчання вмерли: не працювала права рука, важкою і неслухняною стала нога. Прийшли біль і безнадія...

«Коли я був на другому курсі Московського поліграфічного інституту мені повністю паралізувало праву сторону тіла. Два роки я був інвалідом першої групи, не міг ні сидіти, ні розмовляти. Лікарі сказали, що я ніколи не зможу працювати правою рукою і радили привчитися всю роботу виконувати лівою. Було дуже важко. Але не малювати я не міг. Тому, коли повернувся до Кривого Рогу, спробував попрацювати в жанрі шаржу. Свої спроби якось надіслав до міської газети «Червоний гірник», а мені звідти відповідають: у вас цікаві роботи, але невпевнена лінія (сміється). Потім друкувати такі почали. Пізніше я взявся за етюди та портрети. Згодом, потрошку, почав долучати до роботи й праву руку. Власне, до роботи над книжковими знаками мене підштовхнув стан мого здоров'я. І як не парадоксально, сьогоднішньому станові свого здоров'я я зобов'язаний саме роботі над книжковими знаками» - згадував митець.

Та Борис Павлович не піддався відчаю. Силою духу і волі, терпінням і впертістю, зціпивши зуби, долаючи нестерпний біль, він примусив-таки працювати рукою, навчився ходити, припадаючи на ногу.

Після повернення в рідне місто працював художником-оформлювачем у криворізькому Будинку науки та техніки, художником на руднику ім. Рози Люксембург.

Із 1969 року, щоб розвивати неслухняну руку, почав займатися екслібрисом, і згодом фахівці почали визнавати його як самобутнього автора. Твори Бориса Куновського експонувалися в Чехії, Швейцарії, Польщі, Канаді, Бельгії, Великобританії, незмінно завойовуючи почесні дипломи та премії. Роботи криворізького митця ввійшли до багатьох престижних європейських і американських каталогів та альбомів.

Йому писали з різних міст світу: Риму, Торонто, Варшави, Люблін. Києво-Могилянська академія за виконання книжкового знака, присвяченого засновникові цього навчального закладу Петрові Могилі, прийняла криворізького майстра до Києво-Могилянського братства.

Його колекція екслібрисів, основою якої була Шевченкіана, створена за більше, ніж 30 років творчої діяльності, й нараховувала близько 250 графічних мініатюр. Роботи, присвячені Кобзарю, були виконані для Меморіального музею в Києві, Канівського музею, музею Кобзаря в Палермо (Канада), музею-заповідника «Слово о полку Ігоревім» у Новгороді-Сіверському, на замовлення багатьох книголюбів України, Росії, Казахстану.

Чимало гравюр присвячено героїчному минулому запорозьких козаків, гетьману Богданові Хмельницькому. Були серед мініатюр і роботи, присвячені нашим землякам: художникові Григорію Синиці, екологу й громадському діячеві Миколі Коробку, жінці-космонавту Світлані Савицькій, художникові-графіку Євгенові Декану, художникові Миколі Рябоконею, землякам села Зеленого, простим людям — пасічнику, друзям, коханій. Серед портретних екслібрисів вражали бунтівний Бетховен, замислений Пушкін, тужливий Лермонтов, лукавий Гоголь, хитромудрий іспанець Сервантес, імпульсивний Володимир Висоцький.

Борис Павлович був автором десятка гравюр та живописних полотен, та ще одним його захопленням була різьба по дереву. Надзвичайно професійні, оригінальні роботи, виконані у своєрідному національному стилі. Авторів цих рядків на все життя запам'яталася серія образів, присвячених героям Миколи Гоголя: Одарки та Карася, Вакули й Чорта, пихатих Івана Івановича й Івана Никифоровича, Пацюка з «Вечорів на хуторі біля Диканьки». З цього приводу Борис Павлович якось сказав, що нинішня нечиста сила вся зла, а тоді вона була добра. Герої народних казок Баба Яга та Дідько Лисий, створений художником із незвичайного кореня, знайденого в селищі Веселі Терни, Сатир, до якого пригорнулася молодичка, усміхнений козак Кривий Ріг, який начебто розповідав чергову свою байку, — всі ці образи незмінно викликали захоплення у численних відвідувачів його майстерні.

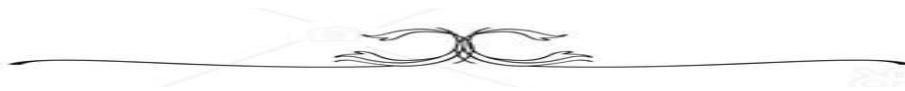
Любов домінує в його картинах, в його графіці, різьблених дерев'яних тарелях та скульптурних композиціях. У його екслібрисах, які, власне, і зробили його ім'я відомим у Європі, Америці, Канаді.

Екслібрисові Куновський завдячує не тільки славою, а й тим, що взагалі зміг повернутися до творчого життя. По першій своїй спеціальності Борис Павлович геолог. Саме тому з таким розумінням і любов'ю створював він одну з своїх гравюр, присвячену Олександру Полю.

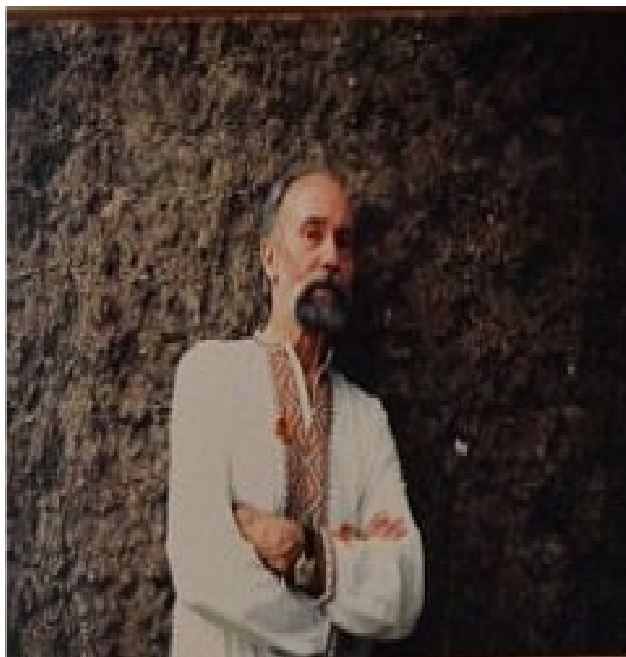
По тій величезній кількості листів, які надходили на адресу Куновського, можна судити про популярність його ексклібрисів. Йому замовляли колекціонери, клуби любителів екслібриса, приватні особи. Книжковий знак, вважав художник, то як у літературі новела, де в лаконічну форму вкладається психологічно насичений сюжет, складна художня композиція. Прізвище Куновського можна знайти у досить престижних європейських каталогах. Як автор екслібрисів він брав участь у багатьох виставках різних рангів. Як живописець, різьбяр, карбувальник Куновський не виставлявся ніколи.

Кого і що б він не зображував олівцем, фарбою чи різцем, у всьому неодмінно був криворізький колорит, присмак, дух. Для литовських та польських, казахських і канадських та решти екслібрисів ім'я Куновського уособлювало весь Кривий Ріг. Своїми книжковими знаками він розсував межі

часу і простору — в Кривому Розі творив портрети Шевченка і Лесі Українки, митрополіта Івана Павловського та гетьмана Богдана Хмельницького, що їх мали за честь включити до престижних міжнародних європейських та американських каталогів укладачі. І щось дуже суттєве незворотно втратить образ сучасного Кривбасу, якщо вилучити з нього гравюри Куновського «Козак Ріг» та «Олександр Поль».

Борис Павлович був людиною слова й діла, мав надзвичайну здатність згуртовувати навколо себе людей, а особливо — творчу молодь. Абсолютно байдужий до слави й до грошей, він завжди прагнув допомагати тим, кого шанував. Здавалося, його любили й поважали всі, з ким його зводила доля...

Незважаючи на численні хвороби, у свої 74 роки він був запальним та енергійним, незмінно працював у своїй майстерні, плекав нові плани. В останній рік свого життя Борис Куновський врешті-решт був відзначений Знаком «За заслуги перед містом». Готуючись до свого 75-річчя,

мріяв влаштувати велику виставку своїх робіт, видати ювілейний альбом екслібрисів, гравюр та живопису, проілюструвати кілька книжок місцевих авторів.

Але, на жаль, не судилося. Прикрий і навіть безглуздий у своїй трагічності випадок перекреслив усі наміри, плани й життя визначного майстра. Відомий у світі і, на жаль, менше знаний у рідному місті маляр, графік та екслібрист Борис Куновський відійшов у вічність, не доживши до свого 75-го дня народження якихось трьох місяців...

На жаль, багатющий творчий спадок митця, який би заслуговував на належну увагу й пошанування в рідному місті, рідна дочка Бориса Павловича забрала з собою до Америки.

А нам залишилася пам'ять про нашого дорого друга, колегу, великого патріота України й міста, за яке він вболівав і яке любив, та невеличка колекція його екслібрисів, яка експонується в місцевому краєзнавчому музеї.

За матеріалами статей Ніни Миайличенко, Володимира Думанського, Ольги Ткач, Матрони Панової, Ольги Хвостової, Володимира Гончара.

*Помирають майстри,
Залишаючи спогад, як рану.
В барельєфах печалі
Їм уже зупинилася мить...*

Ліна Костенко.

Ткач, О. Незабутні зустрічі: спомини про Бориса Куновського / Ольга Ткач // Саксагань.-2015.-№2.-С.36-41.

*Враження автора від знайомства та зустрічей з Борисом Куновським.
Спогади художника про дитинство, любов до малювання.*

Воронова, Т. Праотець Кривого Рогу: 33 роки віддав мистецтву гравюри художник з паралізованою правицею / Тетяна Воронова // Червоний гірник.- 2007.- 1 березня.-С.22.

Борис Куновський завжди був готовий оспівувати всю принадність місць, близьких йому як селянському синові, як першорозвідникові земних скарбів — геологу. І просто як українцеві, закоханому в багатющу вітчизняну історію, в український степ і поєю, в гори, доли і пісні України.

Михайличенко, Н. Окрилена пам'ять: реквієм по Борисові Куновському / Ніна Михайличенко // Саксагань.-2006.-№2.-С.31-35.

Спогади вдови відомого криворізького поета Володимира Михайличенка Ніни про Бориса Куновського, з яким вони одночасно навчалися на геологічному факультеті гірничо-рудного технікуму.

Хвостова, О. Чи буде у Кривбасі вулиця Куновського? / Ольга Хвостова // Червоний гірник.-2002.-13 червня.-С.4.

Криворізький колорит творів Бориса Куновського. Питання збереження творчої спадщини митця, наміри створення музею в будинку художника та спорудження пам'ятної дошки.

Панова, М. Виставка Бориса Куновського / Матрона Панова // Червоний гірник.-2002.-23 травня.-С.20.

24 графічні роботи та понад півтори сотні книжкових знаків склали композицію меморіальної виставки творів Бориса Куновського, яка постійно діє в Тернівській філії Криворізького міського історико-краєзнавчого музею.

Панова, М. Знаковий світ Бориса Куновського / Матрона Панова // Червоний гірник.-2001.-22 березня.-С.16.

Участь криворізького митця у виставках, які проходили у Великій Британії та Франції.

Воронова, Т. Родзинки художника / Тетяна Воронова // Червоний гірник.-2003.-12 липня.-С.4.

Стаття, підготована знаним в Кривому Розі краєзнавцем Тетяною Петрівною Вороновою, є відгуком студентів на відвідування майстерні художни Б. Куновського.

Панова, М. Живе художник один... / Матрона Панова // Червоний гірник.-1997.-11 лютого.-С.3.

Стаття написана напередодні 70-річного ювілею художника. Нелегкий життєвий шлях Бориса Куновського, його творчий доробок, участь у міжнародних виставках, визнання у світі.

Ювілейна виставка регіонального клубу екслібриса та графіки «Кобзар» .- Електрон. дані (1 файл) .- Режим доступу: <http://citysite.dp.ua/events/kobzar/> .- Назва з екрану.

Виставка присвячена 40-річчю з дня заснування Дніпропетровського клубу екслібриса та графіки «Кобзар», що виник у 70-ті роки ХХ сторіччя поряд з організаціями книголюбів. За 40 років існування клубу члени цього об'єднання неодноразово брали участь у міжнародних виставках та конкурсах екслібрису у Латвії, Болгарії, Польщі, Литві, Росії, Казахстані.

На ювілейній виставці представлено 477 робіт 28 авторів із Дніпра та інших міст України. Особливе місце в експозиції присвячене творчості старшого покоління – тих, хто нажаль пішов в інші світи: Миколи Родзіна, Василя Хвороста, Марії Котляревської, **Бориса Куновського**, Анатолія Худякова.

Думанский, В. Мастер гравюры и экслибриса / Владимир Думанский.- Електрон. дані (1 файл) .- Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/article/media/master-gravyury-i-ekslibrisa> .- Назва з екрану.

В Криворожском краеведческом музее открылась выставка экслибрисов Бориса Куновского .- Електрон. дані (1 файл) .- Режим доступу: <https://1kr.ua/news-3174.html> .- Назва з екрану.

Гончар, В. Таємний і явний світи Бориса Куновського / Володимир Гончар.- Електрон. дані (1 файл) .- Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/panorama-dnya/taiemniy-i-yavniy-sviti-borisa-kunovskogo> .- Назва з екрану.

В Кривом Роге почтили память выдающегося художника Бориса Куновского.- Електрон. дані (1 файл) .- Режим доступу: <https://1kr.ua/news-1848.html> .- Назва з екрану.

Мастер экслибриса.- Електрон. дані (1 файл) .- Режим доступу: <http://dv-gazeta.info/old/7/master-ekslibrisa.html> .- Назва з екрану.

Укладач Каратеева Л.В.

